קרטמוס - חריע

גבי צוברי – מו"פ ערבה

הפרח קרטמוס Carthamus שייך למשפ' המורכבים. צמח הבר מתאפיין בקוצניות עלוותו, צבע פרחיו צהוב עד אדום. באופן טבעי גדל בארץ במהלך החורף ופורח בקיץ.
הפרחים משמשים בתעשיית הצבעים והזרעים בתעשיית השמן – לרפואה בעיקר. סלקציות חדשות משמשות לפרחי קטיף שמאופיינים בעיקר באחידות ובהפחתת הקוצניות של הצמח על מנת לאפשר שיווק ענפי הקטיף. השנה נבחרו בתחנת יאיר שלושה צבעים של הזן Carthamus Tinctarius בתנאי גידול שונים.

מהלך התצפית

זרעים מחברת GENESIS משלושה צבעים צהוב, לבן וכתום של הפרח Carthamus Jinctarius, נזרעו בתחנת יאיר ב – 12.1.98. הזריעה נעשתה בתנאי חממה במצע טוף ובשטח פתוח בקרקע מקומית. הצמחים בשני תנאי הגידול גדלו ביום ארוך וביום טבעי. עומד הזריעה היה 100 זרעים למטר ערוגה.
הארכת היום ניתנה בעזרת נורות ליבון 100 ואט משך 6 שעות במרכז הלילה במחזוריות 5/15.

תוצאות

טבלה 1 – השפעת הארכת היום על איכות ויבול זני קרטמוס בחממה

	(בקורת) ללא תאורה			בתאורה		
	כתום	צהוב	לבן	כתום	צהוב	לבן
תחילת קטיף	25.3.98	25.3.98	23.3.98	23.3.98	23.3.98	23.3.98
יבול במ"ר	40	55	72	21	45	49
אורך גבעול ממוצע (ס"מ)	99.3	105.5	95.2	99.0	85.3	71.0
משקל גבעול ממוצע (גרם)	39.9	40.9	32.7	60.2	35.17	18.4
מספר תפרחות ממוצע	6	4.3	3.7	5.1	3.5	2.4

תחילת קטיף

בתנאי חממה הפרחים החלו להקטף ב – 25.3.98 . לא היתה השפעה של התאורה על מועד הפריחה (טבלה 1). הקטיף בשטח הפתוח התעכב בכ – 20 יום בתנאי יום טבעי (טבלה 2).
הארכת היום בשטח הפתוח קיצרה את משך הזמן מזריעה לקטיף בכ – 8 ימים.

יבול במ"ר- ההבדל העיקרי היה בין הזנים יותר מאשר בין תנאי הגידול. הזן הכתום היה בעל היבול הנמוך ביותר לאחר מכן הצהוב ואילו הלבן היה עם מספר ענפי הקטיף הרב ביותר בכל תנאי הגידול.

אורך גבעול ממוצע- אורך הגבעול לא הושפע מבית הגידול אך הושפע מהארכת היום. צמחים שהוארו היו קצרים מאלו שגודלו ביום טבעי גם בחממה וגם בשטח הפתוח.

משקל גבעול ממוצע- צמחים שגדלו בשטח הפתוח היו בעלי משקל ענף גבוה יותר מאלו שגדלו בתנאי חממה. הבדל היה בין הצבעים השונים הכתום היה בדרך כלל הכבד ביותר והלבן הקל ביותר בין הזנים במרבית תנאי הגידול.

טבלה 2 – השפעת הארכת היום על איכות ויבול זני קרטמוס בשטח פתוח ביום טבעי וביום ארוך

	(בקורת) ללא תאורה			בתאורה		
	כתום	צהוב	לבן	כתום	צהוב	לבן
תחילת קטיף	14.4.98	14.4.98	14.4.98	6.4.98	6.4.98	6.4.98
יבול במ"ר	30	55	62	38	46	82
אורך גבעול ממוצע (ס"מ)	97.2	102.8	101.65	92.4	81.6	87.3
משקל גבעול ממוצע (גרם)	102.0	62.6	54.4	94.9	54.2	49.6
מספר תפרחות ממוצע	7.8	6.7	6.3	6.7	4.6	5.0

סיכום

ניתן לגדל את הקרטמוס בתנאי שטח פתוח וחממה ובשיטת זריעה כמקובל בחמנית לאורך כל חודשי השנה. כאמור, איכות הפרחים בחממה טובה והצמחים מוגנים יותר מאשר בשטח הפתוח. מאחר שהשפעת התאורה הינה שולית בעונה זו אין צורך להאריך את היום וניתן לגדל ללא הארכת יום (במועד הזריעה האמור). הזנים שנבדקו היו באיכות בינונית מבחינת ניקיון ואחידות ענפי הקטיף.
בבחירת הזן רצוי למצוא את הזנים הפחות קוצניים ושאינם נצרבים בקצוות במהלך הגידול. על סמך השאלות שנשאלות ע"י המגדלים ומהתוצאות שהתקבלו נראה לנו שחשוב לבדוק בעונה הבאה מהם עומדי השתילה השונים בחודשי השנה.